

Opinie concordantă,

formulată în temeiul articolelor 27 alineatul (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 67 din Codul jurisdicției constituționale

1. Sunt de acord cu soluția dată prin DCC nr. 157 din 10 decembrie 2024 și cu faptul că sesizarea nr. 36a/2024 nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond, inclusiv pentru următoarele argumente.

2. Totodată, având în vedere că obiectul sesizării a vizat omisiunea Președintelui Republicii Moldova de a emite un decret privind numirea Guvernatorului Găgăuziei în funcția de membru al Guvernului, constat că nicio normă constituțională nu prevede, în mod expres, că Guvernatorul Găgăuziei este membru al Guvernului.

3. Potrivit Constituției, Guvernul este alcătuit din Prim-ministru, prim-viceprim-ministru, viceprim-miniștri, miniștri și alți membri stabiliți prin lege organică (articolul 97 din Constituție).

4. Pornind de la textul constituțional menționat *supra*, autorii sesizării au susținut că, în baza articolului 14 alin. (4) din Legea nr. 344 din 23 decembrie 1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) Guvernatorul Găgăuziei, trebuie confirmat în calitate de membru al Guvernului Republicii Moldova.

5. În opinia mea, deși Legea nr. 344/1994 precizează calitatea de membru al Guvernului, ea nu reglementează procedura sau condițiile în care Guvernatorul Găgăuziei va fi numit în această funcție. Condițiile legale pentru alegerea Guvernatorului Găgăuziei nu pot fi extrapolate asupra condițiilor legale necesare pentru a deveni membru al Guvernului, deoarece calitatea de membru al Guvernului este reglementată prin dispozițiile mai multor legi organice, în speță, ale Legii nr. 344/1994, Legii nr. 199/2010, Legii nr. 136/2017 cu privire la Guvern, Legii nr. 245/2008 cu privire la secretul de stat etc.

6. De exemplu, modul de organizare și funcționare al Guvernului, structura și raporturile juridice ale acestuia cu alte autorități publice, inclusiv condițiile în care Guvernatorul Găgăuziei să fie numit membru al Guvernului, sunt reglementate de Legea nr. 136 din 7 iulie 2017 cu privire la Guvern (a se vedea articolele 1 și 16 din Lege).

7. Membrii Guvernului se stabilesc: (i) fie la învestirea Guvernului potrivit articolului 98 din Constituție; (ii) fie în cazul remanierii guvernamentale în condițiile articolului 98 alin. (6) din Constituție, (iii) fie în cazul „altor membri stabiliți prin lege organică”.

8. Indiferent care ar fi modalitatea de accedere în funcția de membru al Guvernului, în toate cazurile, persoana trebuie să întrunească cumulativ următoarele cerințe: a) deține cetățenia Republicii Moldova; b) are domiciliul pe teritoriul Republicii Moldova; c) în privința sa nu este instituită o măsură de ocrotire judiciară; d) cunoaște limba română; e) are studii superioare; f) are o reputație ireproșabilă (articolul 16 alin. (1) din Legea nr. 136/2017).

9. Fără a detalia funcțiile și atribuțiile Guvernului, voi menționa doar faptul că Guvernul este un organ colegial, iar votul fiecărui membru are aceeași valoare juridică. De asemenea, orice membru al Guvernului are dreptul de acces la secretul de stat de forma nr. 1 (a se vedea anexa nr. 1 la Legea nr. 245/2008).

10. Stabilind aceste condiții, Legea nu prevede nicio excepție și nu distinge între modurile de accedere la funcția de membru al Guvernului. Prin urmare, dacă măcar una din condițiile menționate nu este întrunită, de exemplu, persoana nu cunoaște limba română sau nu are studii superioare, acest fapt constituie un impediment care nu-i permite să dobândească calitatea de membru al Guvernului.

11. Legislatorul a stabilit că evaluarea corespunderii „altor membri stabiliți prin lege organică” cerințelor stabilite la articolul 16 alineatele (1) și (2) din Legea nr. 136/2017 se efectuează la

momentul înaintării candidaturii pentru funcția care, din oficiu, îi acordă statutul de membru al Guvernului (alin. (6) din Legea nr. 136/2017).

12. Prerogativa Președintelui Republicii de a numi membrul Guvernului implică și verificarea întrunirii condițiilor legale aferente acestei funcții. Emiterea decretului de numire în funcție a membrului Guvernului nu este o formalitate.

13. Competența Președintelui Republicii Moldova de a verifica întrunirea cerințelor stabilite pentru funcția de membru al Guvernului devine imperioasă, mai ales, în cazurile în care: (i) legea organică care „stabilește alți membri ai Guvernului” nu conține condiții similare celor din articolul 16 alineatele (1) și (2) din Legea cu privire la Guvern sau (ii) fiind prevăzute de lege, procedura de alegere/numire în funcția compatibilă cu calitatea de membru al Guvernului nu a asigurat întrunirea cerințelor în discuție.

14. În acest context, nici deținerea mandatului de Guvernator al Găgăuziei care este compatibil cu funcția de membru al Guvernului, nici faptul că condițiile stabilite în legea organică (în acest caz, prin Legea nr. 344/1994) pentru obținerea mandatului în discuție nu sunt similare celor din Legea cu privire la Guvern nu pot fi invocate ca temei de eludare a cerințelor de la articolul 16 alineatele (1) și (2) din Legea nr. 136/2017.

15. Cu referire la argumentele autorilor sesizării care, prin raportare la articolul 111 al Constituției, pretind că Legea nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei este o lege organică cu un statut mai deosebit decât al unei legi organice, voi menționa că Curtea Constituțională a stabilit că termenul de „lege organică specială” este contrar Constituției (a se vedea § 2 din Avizul Curții Constituționale nr. 4 din 28 noiembrie 2002). Prin urmare, Legea în discuție nu are un „statut juridic special” în raport cu alte legi organice. În acest sens, și Comisia de la Veneția a sugerat că textul „lege organică specială” ar putea fi utilizat doar după modificarea articolelor 72 și 74 din Constituție (a se vedea CDL-AD (2002) 20, § 29 pct. a)).

16. Articolul 111 din Constituție nu este unicul caz în care textul constituțional menționează că unele relații sunt reglementate de legi. Un exemplu în acest sens este cel de la articolul 64 alin. (1) din Constituție, care prevede că structura, organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilesc prin regulament. În cazurile în care a examinat critici raportate la Regulamentul Parlamentului pe baza acestui articol constituțional, Curtea întotdeauna le-a respins pe cele care nu reieșeau din textul Constituției. De asemenea, Curtea a menționat că articolul 64 alin. (1) din Constituție nu conduce la constituționalizarea Regulamentului Parlamentului și nici nu-i conferă acestuia o „valoare constituțională” (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr.21 din 27 iulie 2021, § 23-24 și jurisprudența citată acolo). Prin urmare, orice critică de neconstituționalitate, chiar dacă reiese din Regulament, pentru a fi admisă spre examinare în fond, trebuie să fie raportată la o prevedere constituțională. În viziunea mea, aceste considerente sunt, *mutatis mutandis*, aplicabile și în cazul Legii vizate de articolul 111 din Constituție.

17. Nici alin. (7) din articolul 111 al Constituției, care prevede că „legea organică care reglementează statutul special al UTA Găgăuzia poate fi modificată cu votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși în Parlament”, nu schimbă categoria Legii nr. 344/1994, aceasta rămânând în continuare a fi una organică, în sensul articolelor 72 și 74 din Constituție. Astfel, votul calificativ de trei cincimi necesar pentru modificarea Legii în discuție nu poate fi utilizat ca argument pentru a pretinde o calitate „specială” a acesteia. Asta deoarece, în acest caz, votul calificativ din articolul 111 alin. (7) din Constituție are cu totul alt scop, și anume acela de a asigura stabilitatea acestei legi în cazul eventualelor modificări ale legilor. Acest scop poate fi dedus din textul proiectului legii constituționale avizat de Curtea Constituțională, care avea următorul cuprins: „Perfecționarea legislației Republicii Moldova atrage după sine și perfecționarea legii organice speciale cu privire la statutul special al unității teritoriale autonome Găgăuzia, modificarea căreia se efectuează cu votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși”. Cu excepția

noțiunii „de lege organică specială”, care a fost avizată negativ, restul textului citat a fost avizat pozitiv (a se vedea ACC nr. 4 din 28 noiembrie 2002, § 2). Prin urmare, nicio prevedere din Constituție nu constituționalizează Legea nr. 344/1994 și nici nu-i conferă acesteia o „valoare constituțională”, așa cum au pretins autorii sesizării nr. 36a/2024.

18. În jurisprudența sa, atunci când a examinat o sesizare care viza unele prevederi din Legea nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la procuratură, iar autorii acesteia pretindeau caracterul special al Legii nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei și aplicarea cu prioritate a prevederilor articolului 21 din această lege, care reglementează modul de desemnare a procurorului-șef al procuraturii UTA Găgăuzia, în raport cu noile prevederi ale Legii cu privire la procuratură, Curtea a menționat următoarele: (i) articolul 111 alin. (7) din Constituție atribuie legea care reglementează statutul juridic al Găgăuziei la categoria legilor organice, (ii) potrivit art. 72 alin. (1) din Constituție, nicio lege organică nu poate fi pusă în condiții de superioritate față de alte legi organice adoptate de Parlament. De asemenea, Curtea a stabilit că ambele legi puse în discuție sunt legi organice cu aceeași forță juridică, iar în cazul existenței unor divergențe între acestea, urmează a fi aplicate principiile generale de aplicare a legii în timp (a se vedea DCC nr. 30 din 29 aprilie 2016, §§ 31-34 și jurisprudența citată acolo).

19. În concluzie, pentru a deveni membru al Guvernului, „alți membri stabiliți prin lege organică” trebuie să întrunească toate condițiile stabilite prin legile organice, inclusiv cele de la articolul 16 alineatele (1) și (2) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern, chiar dacă la obținerea funcției care le acordă dreptul de a dobândi calitatea de membru al Guvernului legea organică aplicabilă nu prevede asemenea condiții.

10 decembrie 2024

Liuba ȘOVA
Judecător constituțional